

Шановні колеги! Дорогі читачі!

У Верховній Раді України (ВРУ) триває підготовка до розгляду у другому читанні законопроекту (ЗП) «Про самоврядування у сфері охорони здоров'я в Україні». Більшість з вас про це чули. Проте мало хто знає, що цим документом зокрема планується закріпити в законодавстві поняття «лікарська помилка».

Дефініція, за яку вже проголосовано в першому читанні, звучить так: *«Лікарська помилка — це дія або бездіяльність лікарів усіх спеціальностей, що спричинила шкоду здоров'ю або життю пацієнта з вини лікаря».*

Що не так із цим формулюванням?

По-перше, за бажання під нього можна підвести практично будь-яку скаргу чи невдоволення пацієнта.

По-друге, у ньому повністю ігнорується поняття «добросовісної омани лікаря» — ситуації, коли помилки не можна було уникнути навіть при максимально сумлінному ставленні до виконання своїх професійних обов'язків. Причинами можуть бути: атиповий перебіг хвороби, складність діагностики рідкісної патології, анатомічні або фізіологічні особливості пацієнта, обмеженість сучасних медичних знань, неповні клінічні дані тощо. У таких випадках відсутні недбалість, некомпетентність, умисел. Помилка виникає через обставини поза контролем лікаря.

По-третє, проблему «лікарських помилок» не можна звужувати лише до питань діагностики та лікування. А наразі чомусь найчастіше обговорюються саме ці питання, що звужує проблему і саме по собі є помилкою. Особливо медичні функціонери часто забувають, що причиною «лікарських помилок» також можуть бути недоліки організації роботи, як безпосередньо медичного закладу, так і системи охорони здоров'я країни в цілому, надто в умовах недостатності ресурсів, у тому числі й кадрових.

По-четверте, сумлінно помилятися можуть не лише лікарі, а й середні медичні працівники. Тож, якщо вже й говорити про помилку, то «медичну», а не «лікарську».

Чому ви нічого не чули про «лікарську помилку» при обговоренні ЗП про самоврядування?

В тексті законопроекту, який тричі виносили на громадське обговорення на сайті МОЗ, цього визначення не було. Воно з'явилося в Постанові ВРУ «Про прийняття за основу проекту Закону України про самоврядування в сфері охорони здоров'я в Україні», разом з якою проголосували законопроект в першому читанні.

Чому ініціатори ЗП вирішили законодавчо закріпити визначення лікарської помилки?

Для регулювання цивільно-правової відповідальності лікаря (відшкодування шкоди) і для того, щоб «вільний лікар» страхував свою професійну відповідальність.

Не даремно ж ЗП про самоврядування (вже проголосований в першому читанні) вносить зміни до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про страхування», якими додано ще один клас страхування щодо цивільно-правової відповідальності представників медичних та фармацевтичних професій!

Зауважте, що змін до кримінального кодексу в питанні відповідальності медиків не вносили.

Про що слід пам'ятати?

Юридично найвідповідальнішим є розмежування: сумлінна помилка $\neq$ некомпетентність, недбалість, злочин. Іноді — це не просто...

Діагноз, прогноз і результати лікування конкретного захворювання майже завжди мають елемент невизначеності. Вони залежать від місця та умов роботи медичного персоналу, епідеміологічної ситуації, стадії, форми та перебігу захворювання, соціальних особливостей системи охорони здоров'я тощо.

Медичні помилки не виникають на порожньому місці і досить рідко мають одну причину. У більшості випадків вони є результатом одночасного збою кількох факторів, наприклад, втомлений лікар (людський фактор) працює в умовах поспіху і перевантаження (організаційний фактор) та ще й із недосконалим обладнанням (технічний фактор), без належного подвійного контролю і обміну інформацією (комунікаційний фактор). Жоден із них не фатальний сам по собі. Але їхнє нашарування створює пролом у системі безпеки. Саме тому сучасний підхід до аналізу помилок зосереджується не на пошуку винних, а на пошуку системних причин. Щоб зробити систему сильнішою, а не лікаря — винним.

Тому в цивілізованому світі досі не існує єдиного узгодженого визначення медичної помилки. Якби українські законотворці це знали — ми не мали б такого недолугого визначення в законопроекті.

Замість висновків

Отже, поняття лікарської помилки має наголошувати на тому, що йдеться про добросовісну (сумлінну) оману лікаря, яка є неосудною. Саме тлумачення поняття «сумлінний» (добросовісний, старанний, той, хто ретельно виконує певну роботу) передбачає наявність конкретних поважних обставин, які ввели лікаря в оману.

І ще одне...

Я згодна із твердженням про те, що медицина — це політика. Прийняття управлінського рішення в системі охорони здоров'я на будь-якому рівні завжди відбувається під тиском політичних та економічних чинників і суттєво залежить від особистісних рис керівника.

Ці нашарування деформують реальність, іноді підмінюють факти і неминуче призводять до викривлення достовірної інформації.

Я дуже хочу помилятися...

Але мені здається, саме ця остання теза сьогодні — найболючіше точна для України.

З повагою,
зав. редакцією журналу «Жіночий лікар»,
голова ради ГС «Українська медична спілка»,
Лариса Мартиненко

